

HISTORIE 21. zTL ČÁSLAV

K působení vojenského letectva v regionu města Čáslav se neváže dlouholetá či tradicemi ověřená historie. Současný statut ochrany vzdušného prostoru České republiky je 21. základně taktického letectva „Zvolenské“ oficiálně přidělen teprve od 1. ledna 1995. Přesto lze o samotném čáslavském letišti hovořit jako o místě, kterému náleží v novodobé vojenské letecké historii významné místo.

Výstavba letiště, 2. letecký školní pluk.

Výstavba letiště byla zahájena v roce 1952. V listopadu 1954 byla zkolaudována vzletová a přistávací dráha letiště a byla uznána provozuschopnou. První letecké jednotky byly na ještě nedokončeném čáslavském letišti dočasně rozmístěny již v roce 1955, kdy zde krátkodobě při letecko-taktickém cvičení působily letouny MiG-15 od 8. stíhacího leteckého pluku z letiště Praha-Kbely.

V roce 1955 byl na letiště v Čáslavi dočasně přesunut 6. stíhací letecký pluk, dislokovaný na letišti Sliač na Slovensku. Pluk se zde přeškoloval na proudové letouny MiG-15 a po přeškolení se přesunul zpět na letiště Sliač. V listopadu 1955 byl z letiště Prostějov přemístěn na letiště Čáslav 2. letecký školní pluk (2.lšp). Pluk byl vyzbrojen stíhacími letouny MiG-15 a cvičně bojovými letouny MiG-15UTI. V listopadu 1957 je 2.lšp přemístěn z Čáslavi na letiště Hradec Králové.

20. stíhací letecký pluk.

V dokumentu MNO-GŠ z 18. července 1956 je nařizeno na letišti Čáslav zřídit: velitelství 6. stíhací letecké divize, 20. stíhací letecký pluk, 19. a 21. letištní prapor, 6. letecké divizní opravny a 6. radiotechnickou rotu. Na letišti Hradčany: 26. stíhací letecký pluk a 33. letištní prapor.

22. stíhací letecký pluk.

22. stíhací letecký pluk (22. slp) vznikl jako součást 6. stíhací letecké divize (6. sld) k 1. říjnu 1957. Pluk byl dislokován na letišti Čáslav a vyzbrojen stíhacími letouny MiG-15 a cvičně bojovými letouny MiG-15UTI. Pluk byl rozkazem MNO v říjnu 1958 reorganizován na 28. stíhací bombardovací letecký pluk (28. sbolp). Významným posílením pluku byl, především v souvislosti s jeho novým taktickým určením působení proti pozemním cílům, příchod pilotů a techniků od zrušeného 28. bitevního leteckého pluku (28. bilp) z letiště Brno-Slatina.

28. stíhací bombardovací letecký pluk.

28. stíhací bombardovací letecký pluk (28. sbolp) vznikl reorganizací 22. stíhacího leteckého pluku k 1. říjnu 1958. Pluk byl vyzbrojen stíhacími letouny MiG-15 a cvičně bojovými letouny MiG-15UTI. Po zrušení 28. bitevního leteckého pluku je 28. stíhacímu bombardovacímu leteckému pluku dnem 1. října 1958 přidělen historický název „Těšínský“, a stává se tak podle rozhodnutí velitele letectva pokračovatelem tradic 28. bitevního leteckého pluku. V roce 1958 byla připravena rozsáhlá reorganizace československého vojenského letectva. Všechny změny měly za cíl zefektivnit použitelnost letectva na základě zkušeností z války v Koreji. V československém letectvu je vytvořeno stíhací bombardovací letectvo.

Velitelství 6. stíhací letecké divize na letišti v Čáslavi bylo v září 1958 reorganizováno na velitelství 34. stíhací bombardovací letecké divize. 20. stíhací letecký pluk byl předán do podřízenosti 22. stíhací letecké divize v Chrudimi a v lednu 1960 je přesunut na letiště Náměšť nad Oslavou. 22. stíhací letecký pluk byl v období září až říjen 1958 reorganizován na 28. stíhací bombardovací letecký pluk. Podle operačního předurčení je pluk určen k úderům na malorozměrné a pohyblivé pozemní cíle, k ničení vzdušných cílů a k provádění vzdušného průzkumu. Letouny MiG-15 byly postupně upravovány na stíhací bombardovací verzi MiG-15SB. Od roku 1964 je 28. sbolp přezbrojován nadzvukovými stíhacími bombardovacími letouny Su-7. Ve výzbroji pluku jsou stíhací bombardovací letouny Su-7BM, Su-7BKL a cvičně bojové letouny Su-7U. V roce 1977 je zahájeno přezbrojení 28. sbolp na nadzvukové stíhací bombardovací letouny MiG-23. Pluk je vyzbrojen letouny MiG-23BN a cvičně bojovými letouny MiG-23U. Letouny Su-7 jsou postupně předávány

20. sbolp na letišti Náměšť nad Oslavou. V roce 1993 je zrušen 47. průzkumný letecký pluk a k 28. stíhacímu bombardovacímu leteckému pluku je přesunuta jedna průzkumná letka s letouny MiG-21R a cvičně bojovými letouny MiG-21US.

V roce 1994 byla připravena rozsáhlá reorganizace vojenského letectva s cílem snížit počet leteckých pluků a přizpůsobit počty letectva ekonomickým možnostem státu. Bylo rozhodnuto vybudovat celkem pět leteckých základen. V průběhu roku 1994 se na letiště Čáslav přesunula 4. samostatná stíhací letka z letiště Přerov, vyzbrojená letouny MiG-21MF, MiG-21UM a L-39ZA. Její vznik souvisí s transformací armády při rozdělení Československé republiky na Českou a Slovenskou republiku. Tehdy se v roce 1991 ze zrušeného 8. stíhacího leteckého pluku na letišti Brno vytvořila 81. a 82. samostatná stíhací letka (sslt). Na letiště Sliach na Slovensku byla přesunuta 81. sslt a 82. sslt byla přesunuta na letiště Mošnov.

Letky byly vyzbrojeny letouny MiG-21. V roce 1993 je 82. sslt přečíslována na 4. samostatnou stíhací letku a je přesunuta na letiště Přerov. Na letišti Čáslav bylo v roce 1994 vytvořeno Letecké zkušební středisko s letouny MiG-21 a L-39. V říjnu 1994 byly zahájeny přelety letounů MiG-23ML a L-39ZA od rušeného 1. stíhacího leteckého pluku „Zvolenského“ z letiště České Budějovice na letiště Čáslav, kde je od roku 1995 vytvořena základna stíhacího letectva.

Historie 1. slp sahá až do doby 2. světové války.

Ke konci roku 1943 byli příslušníci československých stíhacích perutí RAF ve Velké Británii vyzváni k dobrovolné službě v československé letecké jednotce na východní frontě na území SSSR. Velitelem jednotky byl jmenován škpt. František Fajtl, bývalý velitel 313. čs. stíhací perutě britského Královského letectva. V květnu 1944 je vytvořena 128. československá samostatná stíhací peruť, která je v červnu 1944 reorganizována na 1. československý samostatný stíhací letecký pluk. Pluk v září 1944 přeletěl na nepřítel obsazené území Slovenska a po dobu Slovenského národního povstání bojoval v týlu nepřítel. V roce 1945 se pluk účastnil závěrečných bojů o osvobození Československa. Pluk obdržel čestný název „Zvolenský“.

Závěr roku 1994 znamenal zásadní předěl pro provedení reorganizačních změn v letectvu, které mají být plněny až prvním 1. lednem 1995. Od toho datumu jsou rušeny všechny ještě existující letecké pluky a současně jsou transformovány do nových leteckých základen. Na základě reorganizačních a redислоkačních změn, které Armáda ČR absolvovala, došlo i ke změnám na čáslavském letišti. K 31. prosinci 1994 je zrušen 28. stíhací bombardovací letecký pluk „Těšínský“. Stíhací bombardovací letectvo v Čáslavi je vystřídáno letectvem stíhacím.

4. základna stíhacího letectva.

Dnem 1. ledna 1995 vznikla 4. základna stíhacího letectva (4. zSL) a dána do podřízenosti 4. sboru protivzdušné obrany (4. sPVO). Spolu s dalšími jednotkami PVO plnila úkoly obrany vzdušného prostoru České republiky. Organizační struktura základny je členěna na velitelství a štáb, tři stíhací letky vyzbrojené letouny MiG-23ML, MiG-21MF a L-39ZA, technické, logistické a zabezpečovací jednotky. Kromě toho byly ve výzbroji základny dva vrtulníky Mi-17 pro zabezpečení přepravy a pátrací a záchranné služby. Většinu personálu nové letecké základny vytvořili příslušníci zrušených leteckých pluků z Čáslavi, Českých Budějovic a samostatné letky z Přerova. Kromě uvedených letišť jsou zde i někteří příslušníci zrušených leteckých pluků z Hradce Králové, Bechyně, Mošnova, Brna a Žatce. Letecká základna je vyzbrojena letouny MiG-23ML, MiG-21MF, L-39ZA a cvičně bojovými letouny MiG-23U a MiG-21UM. Od počátku roku 1994 se zrušením 11. stíhacího leteckého pluku v Žatci se součástí 1. stíhacího leteckého pluku stala 1. „žatecká“ stíhací letka, která s sebou přinesla tradice tzv. „Tygří letky“ i na čáslavské letiště. 1. stíhací letka 11. stíhacího leteckého pluku byla v květnu 1993 přijata za čestného člena NATO Tiger Association.

4. základna taktického letectva.

V roce 1997 dochází v Armádě ČR a vojenském letectvu k další reorganizaci. 4. základna stíhacího letectva je přejmenována na 4. základnu taktického letectva (4.zTL) v podřízenosti Velitelství vzdušných sil Armády České republiky. V roce 1999 je základně udělen historický název „Zvolenská“. Základna je organizačně členěna na velitelství a štáb, tři stíhací letky vyzbrojené letouny MiG-23ML, MiG-21MF a L-39ZA, jednotky logistiky letectva, logistiky vojsk a radiotechnického zabezpečení. V roce 1998 jsou z výzbroje letectva vyřazeny stíhací letouny MiG-23ML a počet stíhacích letek je redukován na dvě. 41. stíhací letka je vyzbrojena letouny MiG-21MF a 42. stíhací letka je vyzbrojena letouny L-39ZA.

Vzhledem k předpokládanému zařazení základny do systému PVO NATO je v roce 1998 rozhodnuto modernizovat vybrané letouny MiG-21MF zástavbou nového radionavigačního vybavení kompatibilního se systémem vzdušných sil NATO na verzi MiG-21MF/RNAV, ale známější jako MiG-21MFN.

Od 12. března 1999, dne vstupu ČR do NATO je 4. základna taktického letectva začleněna do systému PVO NATO (NATINADS). Úkoly ochrany vzdušného prostoru České republiky v rámci NATINADS plní stíhacími letouny MiG-21MFN. V rámci přezbrojení vzdušných sil AČR je v období let 2000 až do konce roku 2003 základna postupně vyzbrojována víceúčelovými podzvukovými lehkými bojovými letouny české výroby Aero L-159 ALCA, které jsou určeny k ničení pozemních cílů, vzdušných cílů a k vedení vzdušného průzkumu.

Letoun L-159 má pokročilou avioniku jež umožňuje použití moderních přesných zbraňových systémů jak proti pozemním, tak i vzdušným cílům. Letouny L-159 byla vyzbrojena 42. stíhací letka. Letouny L-39ZA byly předány letecké základně na letišti Náměš' nad Oslavou. Dne 28. října 2001 při příležitosti 83. výročí vzniku Československé republiky propůjčil prezident České republiky 4. základně TL bojovou zástavu.

21. základna taktického letectva.

V roce 2003 je realizována dlouhodobě připravovaná rozsáhlá reforma Armády ČR. Dnem 1. prosince 2003 je 4. základna TL přejmenována na 21. základnu taktického letectva. Základna v plném rozsahu navazuje na předchozí 4. zTL. 21. základna TL je jednou z hlavních bojových složek vzdušných sil AČR. Jejím stěžejním úkolem je zabezpečit obranu a suverenitu vzdušného prostoru ČR a příhraničního prostoru sousedních států v rámci integrovaného systému PVO NATO. V míru plní úkoly ostrahy vzdušného prostoru v rámci NATINADS, zabezpečuje Národní posilový systém PVO ČR, plní úkoly poskytované pro zabezpečení přijetí posilových prostředků vzdušných sil NATO a plní úkoly zdokonalovacího výcviku se zaměřením na vzdušný boj a přímou leteckou podporu pozemních vojsk v souladu se zásadami použití leteckých sil NATO. Jedním z nejdůležitějších úkolů bylo přezbrojení základny na nový nadzvukový víceúčelový letoun JAS-39, který v roce 2005 nahradil dosluhující letouny MiG-21MFN. Přeškolení pilotů a technického personálu bylo zahájeno v roce 2004.

První letouny JAS-39C přistály na letišti v Čáslavi v dubnu 2005. Dnem 1. července 2005 byly letouny JAS-39C zařazeny do pohotovostního systému PVO NATO. Letouny MiG-21MFN 211. taktické letky, sloužící v pohotovostním systému PVO NATO byly v červenci vyřazeny z výzbroje vzdušných sil Armády ČR. Letouny MiG-21 byly ve výzbroji našeho letectva od roku 1962.

Základna je organizačně členěna na velitelství a štáb, křídlo taktického letectva se dvěma taktickými letkami, jednotky logistiky letectva, logistiky vojsk, radiotechnického zabezpečení a zabezpečení velení. 211. taktická letka je od dubna 2005 vyzbrojena letouny JAS-39C a JAS-39D, 212. taktická letka je vyzbrojena letouny L-159.

Do infrastruktury letiště Čáslav jsou investovány značné finanční prostředky naplánované na dostavbu letecké základny dle zpracovaného plánu. Vzletová a přistávací dráha letiště je ve velmi dobrém technickém stavu s odpovídající únosností pro uvažované typy letadel. Tyto investice obsahují také dostavbu nových zařízení, rekonstrukci opravárenských kapacit a zařízení pro plně funkční leteckou základnu srovnatelnou s leteckými základnami vzdušných sil NATO. Je budován systém velení a řízení základny a jsou vytvořena místa velení křídla a taktických letek.

Po dobu působení leteckých pluků, velitelství divize a základen se na čáslavském letišti vystřídaly z letecké techniky tyto typy letounů:

- a) bojové letouny: MiG-15, MiG-15bis, MiG-15SB, MiG-15bisR, Su-7BM, Su-7BKL, MiG- 23BN, MiG-21MF, MiG-21R, MiG-23ML, L-39ZA, L-159, JAS-39C;
- b) cvičně bojové letouny: MiG-15UTI, Su-7U, MiG-23U, MiG-21US, MiG-21UM, JAS-39D, L-159T1;
- c) cvičné letouny: C-11, C-105, L-29;
- d) vrtulníky: Mi-1, Mi-4, Mi-2, Mi-17;
- e) letouny: L-200, K-60, L-29R, L-29RS.

Den otevřených dveří 21. základny taktického letectva Čáslav se bude konat 25. května 2019. Vstupné zdarma.

Zdroj: www.afbcaslav.cz

Eva Dítětová